

# Pristupi objašnjenju opredjeljenja birača (I)

Participacija

# Aspekti izbornog ponašanja

- Politička participacija – učešće ili neučešće?
- Izborna opredjeljenje – za koga?

# Politička participacija

- “Pod političkom participacijom se podrazumijevaju sve legalne aktivnosti privatnih građana koje su više ili manje neposredno usmjerene na uticaj na izbor akcija koje preuzima vlast” Nie & Verba, 1975
  - Svrha zadovoljstva građana
  - Svrha utvrđivanje odgovornosti

## Politička participacija (Nie & Verba, 1975)

Oblik aktivnosti	Tip uticaja	Područje rezultata	Postojanje konflikta	Potrebna inicijativa
Aktivnost u kampanji	Veliki pritisak, Mala – velika informisanost	kolektivna	Konfliktno	Donekle
Kooperativna aktivnost	Mali - veliki pritisak, velika informisanost	Kolektivna	Može, ali obično nije	Mala – velika
Glasanje	Veliki pritisak, mala informisanost	Kolektivna	Konfliktno	Mala
Komunikacija sa vlašću o društvenim problemima	Mali pritisak, velika informisanost	Kolektivna	Obično nekonfliktno	Velika
Komunikacija sa vlašću o privatnim problemima	Mali pritisak, velika informisanost	Lična	Nekonfliktno	Velika

# Politička participacija

- Konvencionalna participacija: glasanje
- Nekonvencionalna participacija:
  - potpisati peticiju
  - pridružiti se bojkotima
  - učestvovati na zakonski odobrenim demonstracijama
  - pridružiti se neslužbenim štrajkovima
  - zauzeti zgrade ili fabrike

# Razlozi za izbornu apstinenciju?

- Demografske varijable
- Psihološke varijable

# MNES, 2016

## Pol?

Da li ste glasali/Pol	Muški	Ženski
Glasao sam	502 50.1%	499 49.9%
Nisam glasao	85 47%	96 53%

# MNES, 2016

## Obrazovanje?

Da li ste glasali/Obrazovanje	Osnovno ili manje	Srednje	Fakultetsko ili više
Glasao sam	23.3%	49.2%	27.5%
Nisam glasao	21.3%	46,5%	32.2%



# MNES, 2016

## Veličina naselja?

Da li ste glasali/veličina naselja	Ruralno/seosko	Mali grad	Predgradje	Veci grad
Glasao sam	38%	25.5%	15.8%	20.7%
Nisam glasao	29.3%	27.1%	21.5%	22.1%

# MNES, 2016 Godine?

Da li ste glasali/Godine	18-34	35-54	55+
Glasao sam	28.8%	38.7%	32.5%
Nisam glasao	43.8%	23%	33.1%

# Izborna participacija zavisi od:

- Izbornog zakonodavstva
- Osobina društvene situacije
- Motivacije birača
- Političke mobilizacije

# Izorno zakonodavstvo

- Zakonska regulacija izlaska na izbore
- Prohibitivna klauzula
- Tip izbornog sistema:
  - Proporcionalni
    - Idejno-programske razlike, konfliktno društvo
    - Program stranke
    - Jača centralizaciju
    - “partijski” ljudi
    - Manje interesne grupe...
  - Većinski
    - Vrijednosno homogenije društvo
    - Jača decentralizaciju
    - Akcenat na kandidatu

# Osobine društvene situacije

- Važnost izbora
- Emocionalna uključenost birača
- Neizvjesnost ishoda izbora
- Razlozi ravnodušnosti (Braud, 2004):
  - Ravnodušnost zbog udaljavanja
  - Ravnodušnost zbog nedovoljnog razumijevanja
    - “politiku treba prepustiti onima koji bolje znaju”
    - Razočaranost “kompromisima političara
    - Zaštita samopoštovanja
  - Ravnodušnost zbog odustajanja

# Motivacija birača (I)

- Vroomova teorija očekivanja (1964):  
“Motivacijska sila izborne situacije biti će proporcionalna percipiranoj mogućnosti da će izbor jedne, a ne neke druge alternative dovesti do željenih rezultata.”
  - Ako se bira neko ko neće imati uticaj na one koji biraju
  - Što veći broj birača, manja motivacija
  - Nivo izbora: što veći, veća motivacija

# Motivacija birača (II)

- Interesno glasanje Vs. konformističko glasanje
- Četiri pravila za participaciju grupa:
  - Interesi povezani sa nadležnošću vlasti koja se bira
  - Ako ima više mogućnosti da se obavijesti
  - Ako je izložena socijalnom pritisku
  - Ako ne postoji unutrašnji konflikt kako glasati

# Motivacija birača (III)

- Rose (1989):
  - 10% stanovništva je vrlo politički aktivno
  - 20% stanovništva je umjereno aktivno, uglavnom u vrijeme izbora
  - 50% stanovništva kao jedinu aktivnost ima izlazak na izbore
  - 20% je potpuno apolitično, čak i ne glasa



# Motivacija birača (IV)

- Rose (1989):
  - 20% populacije formira svoje stavove pod uticajem porodice
  - 10% socijalna okolina – porodica + druge socijalne grupe
  - 1/3 politički osviješćena
  - 10% vrlo pažljivo prati i vrednuje politička dešavanja
  - 10% stranački aktivisti

# Motivacija birača (V)

- Milibratov (1965) hijerarhijski prikaz uključivanja u politiku:

<b>Gladijatori</b>	<b>Javna funkcija</b> <b>Kandidatura za funkciju</b> <b>Sakupljanje sredstava</b> <b>Posjećivanje skupova</b> <b>Aktivno članstvo i doprinos kampanji</b>
Prelazne aktivnosti	Posjećivanje sastanaka Davanje finansijskih priloga Kontaktiranje vođa
Promatrači	Bedževi, agitovanje Uvjeravanje drugih da glasaju, glasanje, rasprava o politici
Apatični	Potpuno odsustvo iz politike

# Ljestvica političkog učešća

0 -  
apatija

1-  
slušanje

2 -  
rasprava

3 - javno  
iskazivanje  
stava

5-  
pristupanje  
grupi

4 -  
prisustvo  
skupovima

6 -  
finansijski  
doprinos

7 -  
politička  
funkcija

# Politička mobilizacija

- Uticaj na izlazak, ne na opredjeljenje
- Povratna sprega – koliko su partije sposobne da mobilišu birače
  - Konverzija Vs. mobilizacija
- Uloga medija da:
  - Prikažu političku paletu
  - Informišu o društvenim problemima
  - Izazovu emocionalne i vrijednosne reakcije
  - Prikažu snagu pojedinačnih kandidata